

THE ACADEMY OF MANAGEMENT
AND ADMINISTRATION IN OPOLE

**PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO
SYSTEMÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH:
GOSPODARKA, EDUKACJA, MEDYCYNĄ**

**PROBLEMS OF SPATIAL DEVELOPMENT
OF SOCIO-ECONOMIC SYSTEMS:
ECONOMICS, EDUCATION, MEDICINE**

Monograph

Publishing House WSZiA

ISBN 978-83-62683-64-0

Problems of spatial development of socio-economic systems: economics, education, medicine. *Monograph.* Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2015; ISBN 978-83-62683-64-0 (Paper); pp.380, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Editorial Board:

Maryna Azhazha – PhD, Assistant Professor, Department of Management of Organizations, Zaporizhzhia State Engineering Academy, Ukraine

Nadiya Dubrovina – PhD, the University of Economics in Bratislava, Slovak Republic

Marian Duczmal – DcSc, Professor, Rector of the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland

Wojciech Duczmal – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland

Vladimir Gonda – PhD, Professor, Ing., Deputy Chair of the Department of Economic Theory, the University of Economics in Bratislava, Slovak Republic

Oleksandr Nestorenko – PhD, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine

Tetyana Nestorenko – PhD, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine

Aleksandr Ostenda – PhD, Dean of the Faculty of Architecture, Building and Applied Arts, Katowice School of Technology, Katowice, Republic of Poland

Jana Péliová – PhD, Ing., the University of Economics in Bratislava, Slovak Republic

Tadeusz Pokusa – PhD, Vice Rector, the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland

Sławomir Śliwa – Dr, Deputy Dean of the Pedagogical Faculty of the Academy of Management and Administration in Opole, Republic of Poland

Reviewers:

Dzieńdziora J. – PhD, Deputy Director of the Institute of Management and Economics of Humanitas University in Sosnowiec, Republic of Poland

Sosnyts'ka N. – DcSc, Professor, Head of the Department of Methodics of Teaching Physical and Mathematical sciences and Information Technologies in Education, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine

Vjun V. – CSc., Associate Professor, Director of Education and Research Institute of Post Diploma Education, Kharkiv National Medical University, Ukraine

Publishing House:

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
45-085 Polska, Opole, ul. Niedziałkowskiego 18
tel. 77 402-19-00/01

300 copies

The monograph is a collective scientific work of Kazakh, Polish, Slovak and Ukrainian scientists in the field of spatial development of complex social and economic systems. It includes modern theories, their practical aspects, tools for analyzing and managing complex social, economic, and educational problems of development in the world transformations. Grounded on systematic methodological concept and design principles of socio-economic and educational research, taking into account the features of social determinants in constructing models of social systems at various levels, the purpose of which is to substantially increase the efficiency of such systems. Separate attention is paid to the study of the educational, financial and economic tools and instruments of study of economic development in the world transformations.

Authors are responsible for content of the materials.

ISBN 978-83-62683-64-0

© Authors of articles, 2015

© Publishing House WSZiA, 2015

CONTENTS

INTRODUCTION	12

Part 1. SPATIAL ASPECTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF TERRITORIAL FORMATIONS

1.1. State ideology and its place in the socio-economic and political life of Ukraine in the conditions of crisis.....	13
1.2. Justification of the project of reforming the administrative-territorial structure of Ukraine.....	20
1.3. Directions of implementation European integration policy in Ukraine.	27
1.4. Analysis of unemployment of university graduates in Slovakia.....	33
1.5. Spatial aspect of pension reform of Ukraine.....	40
1.6. Housing and communal services in the context of spatial economic development territorial entities.....	46
1.7. Support and management of energy saving: analysis of domestic and foreign experience.....	55
1.8. Human capital: the theoretical basis and mechanisms of development	63
1.9. Formation of conceptual and terminological system “Theory of Competition: Competitiveness”.....	69
1.10. Problems of financial control at health care facilities of Slovakia.....	75

Part 2. IMPACT OF THE SPATIAL FACTOR FOR BUSINESS DEVELOPMENT

2.1. Forecasting of dependence's level of enterprises' unprofitability from the operating costs.....	80
2.2. The study of the tourism and recreation potential of Lviv region.....	91
2.3. Optimization economic model of producing grain cereals Southern Ukraine region in terms of spatial development.....	97
2.4. Migration processes in the Carpathian Euroregion (based Transcarpathian region).....	105
2.5. Identify opportunities for cluster operation on energy saving in Ivano-Frankivsk.....	113
2.6. Usage of marketing research on the regional energy markets.....	121

2.7.	Strategic priorities of the development of SE "NEC" Ukrenergo" under the terms of reforming the electricity market of Ukraine.....	128
2.8.	Aspects of alternatives determination and optimization of strategic development of the city territory.....	133
2.9.	Features of local budgets.....	139
2.10.	Managerial decision-making with the aim to ensure proper quality of the service industry in urban areas.....	143

Part 3. THEORETICAL ASPECTS OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

3.1.	The essence of education as an interdisciplinary frame and its structure.....	150
3.2.	Change of imperatives of institute of education and their demarcation	157
3.3.	Developmental characteristics of the participants of educational process in the adaptation of an individual to the modern society.....	165
3.4.	Historical analysis of the foundations of the theory of productive activity.....	170
3.5.	The merits of limited-grade schools in the regions of Slovakia at the beginning of the 21 st century.....	177
3.6.	Comprehensive system of prevention and correction of destructive risk.....	182
3.7.	Rankings of universities like as a tool for evaluating the quality of higher education.....	189
3.8.	Institutionalization of modernization of the system of postgraduate pedagogical education in Ukraine.....	195
3.9.	Forming of praxeological skills as a factor of prevention of pupils' deviant behavior.....	208
3.10.	The method of formation of future primary school teachers' intellectual culture.....	217
3.11.	Psycho-pedagogical foundations of innovation in the process of learning the basics of safety.....	222

Part 4. PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATION: THE SPATIAL ASPECT

4.1.	Art therapy as a new form of support for young people in treatment for drug addiction.....	229

4.2.	Training of future teachers to the prevention of pupils' deviant behavior in educational institutions of Poland and Ukraine.....	239
4.3.	The role of the school psychologist in the indicating prevention of suicidal behaviors adolescents.....	248
4.4.	Teachers' creativity from a dimension perspective.....	257
4.5.	Features of adaptation of students with special needs to study in Ukrainian universities.....	264
4.6.	Establishments in the course of foreign language study.....	272
4.7.	Modern methods and approaches in the teaching of the subject "The organization of excursion activities".....	279
4.8.	Use of technology on analytical thinking development among students in distance learning mathematics.....	287
4.9.	Psychological-teaching in Primary School No. 1 named after Silesian Insurgents in Kędzierzyn-Koźle in the perception of parents – research report.....	293
4.10.	Social competence compounds with the system value of high school students – pedagogical implications for prevention.....	303

Part 5. CONDITION AND TRENDS OF CLINICAL MEDICINE

5.1.	Extended of diagnostic capabilities for the Rhinomanometry method..	315
5.2.	Indicators of the state of the endothelium in patients with hypertension and obesity based on PPAR gene polymorphisms and PPARG.....	322
5.3.	Mathematical simulation of impact of overweight on the structure of parameters of cardiovascular system in the state of with arterial hypertension.....	328
5.4.	Simulation of dynamics of vegetative nervous system under disturbance of the cardiovascular system of adolescents.....	338
5.5.	Condition of red blood of the first year of life children with obstructive bronchitis, living in the regions with different ecological load.....	348
5.6.	Value of ablative activity of radioiodine in patients with thyroid microcarcinoma in relation to the types of the surgery.....	354
5.7.	Comparison of the clinical characteristics of thyroid microcarcinoma and thyroid cancer larger size.....	359

ABSTRACTS	366

CONTENTS

INTRODUCTION.....	12
Part 1. SPATIAL ASPECTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF TERRITORIAL FORMATIONS	
1.1. Державна ідеологія та її місце у соціально-економічному та політичному житті України в умовах кризи <i>Тетяна Сергієнко.....</i>	13
1.2. Обґрунтування проектів реформування адміністративно-територіального устрою України <i>Олег Мороз.....</i>	20
1.3. Напрями реалізації євроінтеграційної політики в Україні <i>Олена Литвиненко.....</i>	27
1.4. Analýza nezamestnanosti absolventov vysokých škôl na Slovensku <i>Ivana Lennerová.....</i>	33
1.5. Просторові аспекти реформування пенсійної системи України <i>Валентина Огліх, Валентина Волкова, Тарас Ніколаєв.....</i>	40
1.6. Житлово-комунальне господарство в контексті просторового розвитку економіки територіальних утворень <i>Зоя Гончарова.....</i>	46
1.7. Підтримка та управління енергозбереженням: аналіз вітчизняного та закордонного досвіду <i>Олександр Пустовий.....</i>	55
1.8. Человеческий капитал: теоретические основы и механизмы развития <i>Марина Ажажа, Владимир Гонда, Татьяна Несторенко.....</i>	63
1.9. Формування понятійно-термінологічної системи «Теорія конкуренції: конкурентність» <i>Людмила Соколова.....</i>	69
1.10. Проблемы финансового контроля в учреждениях системы здравоохранения Словакии. Эрика Неубауерова, Надежда Дубровина, Корнелия Беличкова, Петр Замятин.....	75

Part 2. IMPACT OF THE SPATIAL FACTOR FOR BUSINESS DEVELOPMENT

2.1. Прогнозування залежності рівня збитковості підприємств від рівня операційних витрат <i>Надія Дубровіна, Олександр Несторенко, Віра Дубровіна, Світлана Белоусова</i>	80
2.2. Дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Львівської області <i>Наталія Кузьо, Надія Кубрак, Наталія Косар</i>	91
2.3. Оптимізаційна економічна модель виробництва зерна круп'яних культур Південного регіону України в умовах просторового розвитку <i>Олена Орленко</i>	97
2.4. Міграційні процеси в Карпатському євро регіоні (за матеріалами Закарпатської області) <i>Іван Чучка, Георгій Білак</i>	105
2.5. Визначення можливостей функціонування кластеру з енергозбереження на Івано-Франківщині <i>Володимир Стефанків</i>	113
2.6. Застосування маркетингових досліджень на регіональних енергетичних ринках <i>Зореслава Люльчак</i>	121
2.7. Strategic priorities of the development of SE "NEC" Ukrenergo" under the terms of reforming the electricity market of Ukraine <i>Konstantin Ushchypovsky, Yuriy Kostin</i>	128
2.8. Аспекти визначення альтернатив та оптимізація напрямів стратегічного розвитку території міста <i>Христина Калашнікова</i>	133
2.9. Особливості формування місцевих бюджетів <i>Ольга Сидоренко</i>	139
2.10. Managerial decision-making with the aim to ensure proper quality of the service industry in urban areas <i>Olena Karlova</i>	143

Part 3. THEORETICAL ASPECTS OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

3.1. Сущность образования как междисциплинарного фрейма и его структура <i>Олег Пунченко</i>	150
3.2. Зміна імперативів інституту освіти та їх демаркація <i>Денис Александров</i>	157
3.3. Developmental characteristics of the participants of educational process in the adaptation of an individual to the modern society <i>Mariia Kazanzhy</i>	165
3.4. Исторический анализ основ теории продуктивной деятельности <i>Виктория Балакирева</i>	170
3.5. Opodstatnenosť málotriednych škôl v regiónoch Slovenska na začiatku 21. storočia <i>Elena Beňová</i>	177
3.6. Комплексна система профілактики та корекції деструктивного ризику <i>Оксана Вдовіченко</i>	182
3.7. Rebríčky vysokých škôl ako nástroj hodnotenia kvality vysokoškolského vzdelávania <i>Vladimír Gonda</i>	189
3.8. Інституціоналізація модернізації системи післядипломної педагогічної освіти в Україні <i>Вячеслав Гусев</i>	195
3.9. Формування праксеологічних умінь як чинник попередження девіантної поведінки учнів. <i>Олександра Янкович</i>	208
3.10. The method of formation of future primary school teachers' intellectual culture <i>Khrystyna Tambovska</i>	217
3.11. Психолого-педагогічні засади впровадження інновацій у процес навчання основам охорони праці <i>Яна Сичікова</i>	222

Part 4. PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATION: THE SPATIAL ASPECT

4.1. Arteterapia jako nowa forma wsparcia młodzieży w terapii uzależnień od substancji psychoaktywnych <i>Sławomir Kania</i>	229
4.2. Підготовка майбутніх учителів до профілактики девіантної поведінки учнів у закладах освіти Польщі й України <i>Ірина Янкович</i>	239
4.3. Rola psychologa szkolnego w profilaktyce wskazującej zachowań suicydalnych adolescentów <i>Kinga Mydlarz</i>	248
4.4. Teachers' creativity from a dimension perspective <i>Tetiana Karakatsanis</i>	257
4.5. Особливості адаптації студентів з особливими потребами до навчання у ВНЗ України <i>Оксана Коваль</i>	264
4.6. Формування інтересу у студентів-першокурсників вищих медичних навчальних закладів до вивчення іноземної мови <i>Алла Куліченко</i>	272
4.7. Інноваційні підходи у викладанні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» <i>Тетяна Лисюк, Оксана Терещук</i>	279
4.8. Використання технології розвитку аналітичного мислення студентів у дистанційному навчанні математики <i>Світлана Шевченко, Вікторія Онищенко</i>	287
4.9. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w Publicznej Szkole Podstawowej nr 1 im. Powstańców Śląskich w Kędzierzynie – Koźlu w percepcji Rodziców – raport z badań <i>Urszula Strzelczyk-Raduli</i>	293
4.10. Związki kompetencji społecznych z systemem wartości młodzieży licealnej – implikacje dla profilaktyki pedagogicznej <i>Sławomir Kania</i>	303

Part 5. CONDITION AND TRENDS OF CLINICAL MEDICINE

5.1. Расширение диагностических возможностей метода риноманометрии <i>Олег Аврунин, Наталья Шушлятина, Жанна Иванченко.....</i>	315
5.2. Показники стану ендотелію у хворих на гіпертонічну хворобу та ожиріння залежно від поліморфізмів генів <i>PPARA</i> та <i>PPARG</i> <i>Олег Бабак, Наталя Железнякова, Володимир Молодан, Анастасія Андрєєва, Костянтин Просолєнко, Ірина Зелена, Наталя Ярмиш.....</i>	322
5.3. Математическое моделирование влияния избыточного веса на структуру отношений параметров сердечно-сосудистой системы при артериальной гипертензии <i>Григорий Жолткевич, Константин Носов, Лариса Рак, Елена Высоцкая, Юрий Беспалов, Надежда Дубровина, Анна Доброродная.....</i>	328
5.4. Моделирование динамики состояния вегетативной нервной системы при нарушениях функций сердечно-сосудистой системы у подростков. <i>Григорий Жолткевич, Лариса Рак, Елена Высоцкая, Константин Носов, Юрий Беспалов.....</i>	338
5.5. Состояние красной крови у детей первого года жизни с обструктивным бронхитом, проживающих в регионах с различной экологической нагрузкой <i>Акмарал Жумалина, Балаш Тусупкалиев, Марфуга Туремуратова, Жулдызай Есиркепова, Аяжан Базарова.....</i>	348
5.6. Величини аблятивних активностей у хворих з тироїдною мікрокарциномою залежно від обсягів хірургічного лікування <i>Григорій Ткаченко, Ольга Астап'єва, Леонід Васильєв, Ганна Грушка, Наталя Луховицька, Юрій Ткаченко, Ольга Кондратьєва, Ольга Паскевич, Вікторія Ріяко.....</i>	354
5.7. Порівняння клінічного перебігу мікрокарциноми та раку щитоподібної залози більших розмірів <i>Григорій Ткаченко, Ольга Астап'єва, Леонід Васильєв, Ганна Грушка, Наталя Луховицька, Юрій Ткаченко, Ольга Кондратьєва, Ольга Паскевич, Вікторія Ріяко.....</i>	359
ABSTRACTS.....	366

INTRODUCTION

The problem of spatial development is a fundamental one from theoretical and practical perspectives of modern society. It is relevant for the entire historical period of human being. The problems of finding an optimal models of spatial organization of community have always stood in our society. The features of such models are caused by resource advantages of certain territories, by economic conditions that determine the feasibility and direction of production activity. These problems are multifaceted and include a wide range of resource nature reproduction process within the unified economic space.

Today the questions of theoretical foundations and experience of the spatial arrangement on the different territorial levels, grounded approaches to problem solving spatial development are discussed in the world scientific literature. However, existing research and development do not cover the whole complex methodological tasks to develop integrated models, organizational and institutional framework for sustainable spatial development. The monograph reviews modern conceptual approaches to spatial development of complex socio-economic systems, as well as upcoming trends in research of such systems. Systematic methodological concept and affirmative principles of spatial studies, mathematical modeling of spatial development of socio-economic systems are substantiated. Special attention is paid to modern educational and medical technology in the economy.

The first part of the monograph is devoted to research in the field of theoretical and methodological problems of spatial economy. The issues related to the reform of the administrative-territorial system, pension system, housing and communal services, health care Ukraine, Kazakh Republic and EU countries, the problems of state ideology, European integration policy, etc. are discussed. The second part is devoted to research in economics and management of spatial systems. It examines issues related to the management of innovative development of national resort and recreational complex economic development of agricultural entrepreneurship, optimization stratehichnoho areas of the city, the problem of sustainable development of energy markets and more. The third and fourth chapters of the monograph are devoted to research in the field of education in spatial economy. The issues related to the current state of secondary, higher and postgraduate education in Poland, Ukraine, and Slovakia, challenges and imperatives paradigm shift institute of education in the context of globalization are discussed. Also, special attention is paid to innovative approaches, psychological and pedagogical support technology development and to their implementation in educational institutions of Poland and Ukraine. In the fifth chapter the topical issues of health economics in terms of spatial development are discussed. In particular, the problems of improving the quality of health care in Ukraine and Kazakhstan, the dependence of human health on the place of birth, mathematical modeling and other health conditions are investigated. The monograph is a collective scientific work of Kazakh, Polish, Slovak, and Ukrainian scientists in the field of spatial development of complex social and economic systems.

Литература

1. Podnikatel'ské inkubátory v SR. 29. 4. 2013. URL: <http://www.hladaminvestora.sk/radime/kde-hladat-investora/29-04-2013-podnikatelske-inkubatory-v-sr-nid9>.
2. Цыренова Е.Д. Совокупный человеческий капитал нации (формирование, функционирование его на макро-, мезо- и микроуровнях): Учеб. пособие // Е.Д.Цыренова. – Иркутск: Изд-во ИГЭА, 1996. – 148 с.
3. Čo je podnikateľský inkubátor? URL: <http://www.inmalacky.sk/info.php?id=7>.
4. Нижник Н., Пашко Л. Наукові підходи до управління людськими ресурсами: історичний екскурс / Н.Нижник, Л.Пашко // Вісник НАДУ при Президентів України. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – Вип. 2. – С.28-35.
5. Соснін О.В. Інвестиції в людський розвиток в умовах глобальної трансформації / Соснін О.В., Воронкова В.Г., Ажажа М.А. Навчальний посібник. – Львів: Магнолія 2006, 2011. – 602 с.

1.9. Формування понятійно-термінологічної системи «Теорія конкуренції: конкурентність»

Кожна галузь науки, техніки, економіки, виробництва, літератури, мистецтва тощо має свою термінологію, яка виступає як організована система спеціальних назв. У сучасній економічній сфері наукового спілкування важливого значення набувають питання теорії конкуренції, що стосуються проблем системності термінології, зокрема, розмежування визначення, використання, оцінки та взаємозв'язку таких економічних понять, як конкурентоспроможність товару і підприємства, конкурентна позиція і конкурентний статус, конкурентостійкість і конкурентоздатність та деякі інші. Ці поняття мають у своїй основі спільний корінь, а саме – «конкур», що часто призводить до змішування окремих понять, неоднозначного їх трактування.

На сьогоднішній час галузева термінологія за її напрямом «Теорія конкуренції», а саме «конкурентність», активно розвивається, що обумовлює надання їй певної уваги з боку науковців для адекватного відтворення процесів і явищ, які відбуваються у конкурентному середовищі підприємств-товаровиробників. Це свідчить про актуальність теми даної наукової праці.

За останній час спостерігається прояв підвищеної уваги дослідників до визначення певної сукупності категорій теорії конкуренції. Питанням тлумачення понятійно-категоріального апарату в сфері конкурентних відносин товаровиробників присвячено багато наукових праць. Серед зарубіжних провідних вчених слід відзначити праці Д. Аакера, Г. Азоєва, І. Ансофа, Г. Багієва, Б. Баласа, О. Виханського, Є. Голубкова, А. Градова, В. Гранатуров, П. Друкера, П. Зав'ялова, М. Портера, Ф. Праде,

К. Прахалада, Ю. Рубіна, Р. Фатхутдінова, Г. Хамела, Дж. Хейна, К. Щиборща, Й. Шумпетера, В. Шустова, К. Еннока, М. Ерліха, А. Юданова та інших. Значний внесок у дослідження вищезазначеної проблеми зробили такі вітчизняні вчені, як Л. Балабанова, І. Булах, І. Булеєв, А. Воронкова, А. Гриньов, В. Гриньова, В. Дикань, І. Должанський, Г. Дубель, Т. Загорянська, Ю. Іванов, М. Книш, М. Мілов, Т. Надтока, В. Оберемчук, П. Орлов, М. Осипов, П. Перерва, І. Піддубний, В. Пономарев, Л. Соколова, А. Тищенко, О. Ткаченко, О. Тридід, В. Шипуліна, В. Шинкаренко, О. Ястремська та інші.

Суттєві зміни сучасного конкурентного середовища, стрімкий розвиток бізнесового кіберпростору, пошук промисловими підприємствами нових можливостей задоволення перманентних потреб споживачів впливає на еволюцію категорій теорії конкуренції у часі та просторі, що обумовлює необхідність подальшого поглибленого вивчення та узагальнення інформації, яка дозволить виявити окремі особливості понятійно-термінологічної системи «Теорія конкуренції: конкурентність» і специфіку її використання в економічній науці як у процесі розв'язання низки практичних задач, так й у сфері ділового спілкування фахівців-економістів.

Метою дослідження є розкриття суті понятійно-термінологічної системи «Теорія конкуренції: конкурентність» як однієї з галузевих систем економічної науки, визначення дефініцій та виявлення взаємозв'язків основних її структурних елементів.

Теоретично-методологічні аспекти теорії конкуренції, конкурентних відносин промислових підприємств висвітлені у багатьох наукових працях. Так, питання визначення та оцінки означених категорій розглядаються за напрямками: конкурентоспроможність товару та підприємства; конкурентна перевага; конкурентний статус; конкурентний потенціал; конкурентна позиція; конкурентостійкість; конкурентна стратегія; конкурентоздатність [1-6]. Це свідчить про те, що за останній час спостерігається прояв підвищеної уваги науковців не тільки до визначення окремих категорій теорії конкуренції за напрямом «конкурентність», а дедалі – до виявлення ототожнень базових понять, підміни одних визначень іншими в залежності, наприклад, від авторських цілей підготовки наукової праці.

Так, за результатами аналізу проведених досліджень було встановлено, що дуже часто з поняттям конкурентоспроможності підприємства пов'язують або ототожнюють такі поняття, як конкурентостійкість, конкурентний потенціал, конкурентна позиція, конкурентний статус, гнучкість розвитку, стратегія успіху сучасного підприємства, його конкурентоздатність [7, с. 27-53]. Наприклад,

отоотожнення понять конкурентоспроможності підприємства і конкурентоспроможності товару є помилковим насамперед через те, що друге оцінює споживач за допомогою механізму споживчих переваг за відносно короткі періоди часу. В оцінці конкурентоспроможності підприємства беруть участь не тільки споживачі, але і підприємці, експерти. Усе це потребує систематизації термінів, що орієнтує на правильне їх використання. Термін (лат.: terminus межа, кінець) – це «слово или сочетание слов, точно определяющее определенное понятие, применяемое в науке, технике, искусстве» [8, с. 503]. До основних ознак терміну відповідно до рекомендацій [9] можна віднести такі: системність; точність; однозначність; наявність дефініції терміну.

Серед системи термінів кожної галузі вирізняють дві складові – термінологію і терміносистему [9]. Термінологія визначається як сукупність термінів певної галузі. Галузеві термінології, тобто сукупність термінів конкретних галузей, називають терміносистемами, або термінологічними системами. Системність термінології характеризується двома типами зв'язків – логічними та мовними, які надають сукупності термінів системного характеру. Отже, термінологія є не хаотично сформованою сукупністю окремих слів, а організованою на логічному й мовному рівні системою спеціальних назв.

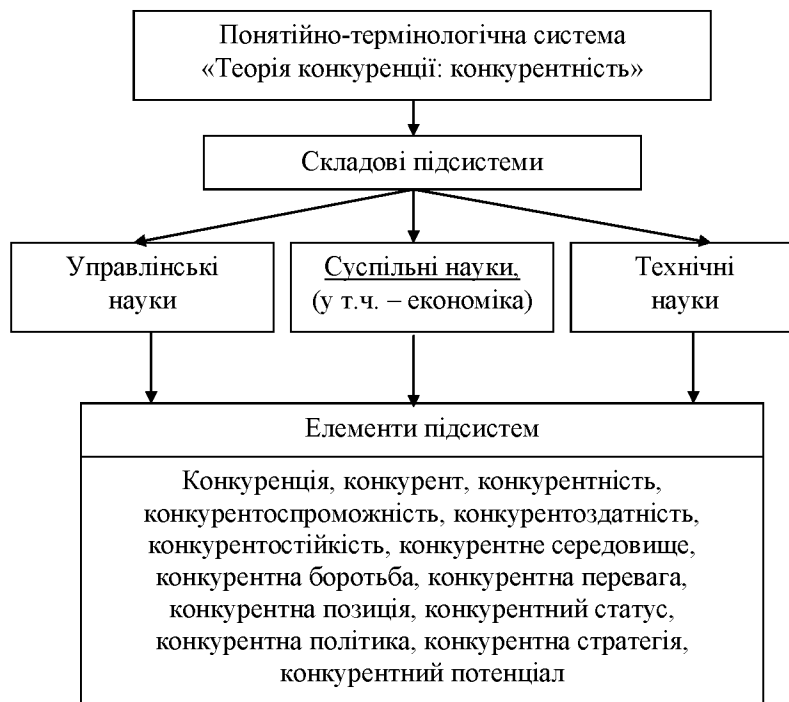
Таким чином, усе це надає можливість дослідити понятійно-термінологічну систему теорії конкуренції за обраним напрямом – конкурентність підприємств. Слід також зауважити, що мають місце не тільки окремі відмінності базових понять теорії конкуренції, а також існує низка спільних ознак, які визначають суть того чи іншого терміну як особливої мовної одиниці. Понятійно-термінологічний інструментарій системи «Теорія конкуренції: конкурентність», як економічної сфери діяльності промислових підприємств у сучасному конкурентному середовищі, характеризується певною сукупністю особливостей, до яких можна віднести такі, як:

а) інтенсивне поповнення понятійного апарату теорії конкуренції та практичного інструментарію за причини входження України до світового економічного простору і, як слідство, поширення наукового здобутку у цій сфері;

б) повсюдне широке вживання низки понять і однокореневих термінів, пов'язаних із посиленням прояву факторів конкурентного середовища та нестабільністю зовнішнього оточення промислових підприємств;

в) розвиток економічної науки, публікація наукових праць, підготовка та захист дисертацій, участь науковців у проведенні міжнародних симпозіумів, науко-практичних конференцій тощо.

Авторське бачення структури понятійно-термінологічної системи «Теорія конкуренції: конкурентність», елементи якої застосовуються в ряді наук відповідно до їх загальноприйнятої класифікації залежно від природи об'єктів, відображено на рис. 1.

Рис. 1. Системний підхід щодо формування структури понятійно-термінологічного апарату «Теорія конкуренції: конкурентність»

Джерело: складено автором.

Слід зазначити, що на сьогодні усі науки поділяються на математичні, технічні, гуманітарні та природничі, але на думку науковця Ю. Сурміна умовно можна виділити такі групи наук: управлінські науки (державне управління, кібернетика, менеджмент, соціальне управління та інші); суспільні науки (соціологія, філософія, економіка та інші); природознавчі науки (астрономія, географія, фізика, хімія та інші); науки про людину (медицина, психологія, фізіологія людини та інші); логіко-математичні науки (логіка, математика та інші); технічні науки (біоніка, машинобудування, технічна кібернетика, ергономіка та інші) [10, с. 21-22].

Характеристика підсистем – елементів шуканої системи, тобто змістовне наповнення понятійно-термінологічного апарату системи «Теорія конкуренції: конкурентність», в авторській інтерпретації наведена у табл. 1.

Таблиця 1. Змістовне наповнення понятійно-термінологічної системи
«Теорія конкуренції: конкурентність»

Термін	Дефініція терміну
<u>Конкуренція</u> (корінь: -конкур-; суфікс: -енц-)	Англ.: <i>competition</i> ; фр.: <i>concurrence</i> ; нем.: <i>Konkurrenz</i> ; пол.: <i>konkurencja</i> – «это процесс взаимодействия и противоборства различных операторов рынка, собственников товаров и услуг за наиболее выгодные условия их производства и реализации потребителям» [6]
<u>Конкурентність</u> (корінь: -конкур-; суфікси: -ент-, -н-)	Англ.: <i>competitiveness</i> ; фр.: <i>compétitivité</i> ; нем.: <i>Wettbewerbsfähigkeit</i> ; пол.: <i>konkurencyjność</i> – системна ознака всебічної готовності об'єкту або предмету дослідження приймати участь у конкурентній боротьбі ²
<u>Конкуренто-спроможність</u> (корінь: -конкур-; суфікс: -ент-; корінь: -мож-; суфікси: -н-, -іст-)	Англ.: <i>competitiveness</i> ; фр.: <i>compétitivité</i> ; нем.: <i>Wettbewerbsfähigkeit</i> ; пол.: <i>konkurencyjność</i> – «позиция компании, место на рынке, позволяющее ее продукции или услуге конкурировать с другой продукцией или услугами» [6]
<u>Конкуренто-стійкість</u> (корінь: -конкур-; суфікс: -ент-; корінь: -стій-; суфікси: -к-, -іст-)	Англ.: <i>competitiveness</i> ; фр.: <i>compétitivité</i> ; нем.: <i>Wettbewerbsfähigkeit</i> ; пол.: <i>konkurencyjność</i> – «здатність підприємства протистояти дестабілізуючому впливу факторів зовнішнього середовища в порівнянні з конкурентами» [1]
<u>Конкуренто-здатність</u> (корінь: -конкур-; суфікс: -ент-; корінь: -здат-; суфікси: -н-, -іст-)	Англ.: <i>competitiveness</i> ; фр.: <i>compétitivité</i> ; нем.: <i>Wettbewerbsfähigkeit</i> ; пол.: <i>konkurencyjność</i> – «змога підприємства до ефективної господарської діяльності і забезпечення прибутковості в умовах конкурентного ринку» [2]
<u>Конкурентне середовище</u>	«Результат і умови взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, що визначає відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загально ринкову ситуацію» [3]
<u>Конкуренти</u> (корінь: -конкур-; суфікс: -ент-)	Англ.: <i>competitor</i> ; фр.: <i>concurrent</i> ; нем.: <i>Konkurrent</i> ; пол.: <i>konkurent</i> – «рыночные субъекты, осуществляющие свою деятельность в одном рыночном пространстве» [6]
<u>Конкурентна боротьба</u>	«Суперництво учасників ринкового господарства за кращі умови купівлі-продажу товарів» [4]
<u>Конкурентні переваги</u>	«Факторы, определяющие превосходство компании над конкурентами, измеряемые экономическими такими показателями, как: дополнительная прибыль, более высокая рентабельность, рыночная доля, объем продаж» [6]
<u>Конкурентний статус</u>	«Комплексна порівняльна характеристика підприємства стосовно конкурентів, яка відбиває його внутрішній потенціал, позицію в конкретних сегментах ринку і здатність утримувати її під впливом дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища» [1]
<u>Конкурентний потенціал</u>	«Сформована сукупність ресурсів і компетенцій із унікальними та диференційованими властивостями, для створення і розвитку підприємства» [7]
<u>Конкурентна раціональність</u>	«...уміння думати і діяти швидше, влучніше, най етичніше» [7]
<u>Конкурентна стратегія</u>	«Конкурентное преимущество компании, которое она может достичь на рынке, относительно других конкурентов» [6]
<u>Конкурентна позиція</u>	«Місце підприємства в конкретних сегментах ринку зовнішнього середовища стосовно конкурентів» [1]
<u>Конкурентна політика</u>	«Напрями підтримки та розвитку конкурентоспроможності підприємства в умовах сформованого в країні конкурентного середовища» [5]

Джерело: складено автором.

Аналіз представленої у табл. 1 інформації дозволяє зробити такі висновки: а) елементи розглянутих підсистем об'єднані єдиним коренем

«конкур», що дозволяє будувати певні терміни обраної галузі та напрямку дослідження, базуючись на сутності терміну «конкурент»; б) в українській діловій мові існують такі терміни (поняття), як конкурентність, конкурентоспроможність, конкурентоздатність та конкурентостійкість промислових підприємств; в) кожен із даних термінів має однакове написання відповідно на англійській, німецькій, французькій та польській мовах; г) ці терміни у перекладі із чотирьох іноземних мов визначають один термін – «конкурентоспроможність»; д) еволюція досліджуваних категорій у часі та просторі обумовлює необхідність постійного їх аналізу з метою подальшого поглибленого вивчення та удосконалення за умови поширення сфери практичного застосування та мінливості зовнішнього середовища.

Понятійно-термінологічна система «Теорія конкуренції: конкурентність», на думку автора даної статті, складається з трьох підсистем: «Управлінські науки», «Суспільні науки», «Технічні науки». Цілком можливо, що ця система не є остаточно сформованою, але вона продовжує активно розвиватися. Так, наприклад, за результатами попереднього аналізу фахової літератури за проблемою дослідження було виявлено існуюче розмаїття дефініцій досліджуваних термінів та в той же час відсутність будь-якого визначення терміну «конкурентність», що обумовило авторське його формулювання. Окрім того, авторське визначення терміну конкурентоспроможність може мати такий вигляд: це реальна та потенційна здатність підприємства, а також наявні для цього його можливості досліджувати ринок, впроваджувати нові технології, організовувати виробництво високоякісних, у тому числі інноваційних, продуктів або надання послуг з метою задоволення мінливих потреб споживачів на більш високому рівні, ніж підприємства-конкуренти. Тому сьогодні, напевно, доцільним та необхідним є об'єднання творчих зусиль представників наукової спільноти країни у напрямку розробки певного термінологічного словника «Конкурентність підприємства», використання якого не завадить науковій молоді, представникам бізнесу, викладачам навчальних закладів та буде сприяти правильному їх використанню у діловому спілкуванні у вигляді наукових статей, монографій, тезисів докладів на конференціях та практичних семінарах.

Література

1. Тридід О. М. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : дис. ... доктора екон. наук : спец. 08.06.01. «Економіка, організація і управління підприємствами» / Тридід Олександр Миколайович. – Харків, 2003. – 393 с.

2. Богацька Н. М. Конкуентоздатність підприємства / Н. М. Богацька, І. О. Путь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/27_NNM_2011/Economics/10_93629.doc.htm. – Загол. з екрану.
3. Конкуентне середовище підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// proces.biz/MS/Book/LightBook/t2.htm](https://proces.biz/MS/Book/LightBook/t2.htm). – Загол. з екрану.
4. Які бувають стратегії конкурентної боротьби [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vidpo.net/jaki-buvajut-strategii-konkurentnoi-borotbi.html>. – Загол. з екрану.
5. Реалізація конкурентної політики підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/.../26_168-173_Vis_720_Menegment.pdf. – Загол. з екрану.
6. Словарь маркетинговых терминов. Академия информационных систем [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://infosystems.ru/library/slovar_ais_1218/slovar_marketin_1221.html. – Загл. с екрана.
7. Булах І. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства сфери телекомунікацій : Монографія / І. В. Булах, Т. Б. Надтока. – Донецьк : «ДВНЗ ДонНТУ», 2010. – 244 с.
8. Словарь иностранных слов. – 16-е изд., испр. – М. : Рус. яз., 1988. – 624 с.
9. Українська термінологія у професійному спілкуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// pidruchniki.com/.../naukova_komunikatsiya_skladova...](https://pidruchniki.com/.../naukova_komunikatsiya_skladova...) . – Загол. з екрану.
10. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: Підручник для науковців / Ю. П. Сурмін. – К. : Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент–освіти в Україні», 2006. – 302 с.

1.10. Проблемы финансового контроля в учреждениях системы здравоохранения Словакии

Система здравоохранения является одной из сложных и очень затратных систем общественного сектора [1, 5, 6]. Во многих странах ОЭСР финансирование системы здравоохранения построено на использовании как государственных и местных бюджетов, так и средств частных инвесторов и населения. Как показывают результаты многочисленных исследований в различных странах финансирование системы здравоохранения только из одного источника не достаточно [5, 6], поэтому необходимо разрабатывать и совершенствовать механизмы многоканальной системы. В свою очередь, подобные механизмы финансирования предполагают необходимость как сочетания интересов всех субъектов системы здравоохранения, так и внедрения механизмов контроля за справедливым и прозрачным распределением средств на нужды развития медицинских учреждений и организацию доступной и эффективной медицинской помощи населению.

Следует отметить, что во многих пост социалистических странах и странах с переходной экономикой, система здравоохранения не достаточно

ABSTRACTS

PART 1 SPATIAL ASPECTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF TERRITORIAL FORMATIONS

1.1. *Tatyana Sergienko.* State ideology and its place in the socio-economic and political life of Ukraine in the conditions of crisis.

The article is devoted to the analysis of conceptual provisions of the peculiarities of formation of the state ideology in the conditions of crisis. Studied conceptual and categorical framework of such concepts as "state ideology" and "political ideology". Theoretical and methodological basis for the problems of the ideological development in Ukraine an independent democratic state.

1.2. *Oleg Moroz.* Justification of the project of reforming the administrative – territorial structure of Ukraine.

The purpose of this article is to highlight some problems during the study projects related to the reform of administrative and territorial division of Ukraine. In the article the development and further improvement of the process of justification of the reforms from the point of view of the concept of project are analysed. This approach can provide a systematic understanding of the methods of comparison and assessment of possible options for reform, and ways and means to attract resources for the implementation of these reforms. Carrying out structural reforms necessary for Ukraine is possible if the complex nature of the legislative and institutional reform to ensure the project background analysis and justification of the reforms. Conducting a thorough market analysis project of reforming the administrative-territorial system of Ukraine, pleased to have come to the conclusion that the envisaged reform of the formation mechanism of regions not meet their resource capabilities achieve the goal of reform.

1.3. *Olena Lytvynenko.* Directions of implementation European integration policy in Ukraine.

The aim of the article is to determine directions of realization of Ukraine's European integration to European financial space. Ukraine's path to the EU passes through its internal socio-economic transformation, should be: improved Ukrainian legislation, provided the competitiveness of the economy, implemented the European standards of social protection, changes in the investment regime, introduced institutions of market regulation, according to European Union standards.

1.4. *Ivana Lennerová. Analysis of unemployment of university graduates in Slovakia.*

The main objective of the analysis carried out was to provide relevant statistical information and analytical expertise in the area of labor supply and demand in the segment of graduates as one of the important inputs for short-term and medium-term forecasts of the labor market, which in Slovakia is significantly marked by negative structural characteristics of unemployment. Already analysis of labor market demand for graduates of different fields of education, and also in terms of an employment is a key factor for identifying the application and applicability of graduates.

1.5. *Valentina Volkova, Valentina Oglikh, Taras Nikolayev. Spatial aspect of pension reform of Ukraine.*

This paper examines the problems that are characteristic of the pension system in Ukraine. It analyzed the spatial component of the pension system. It is shown that the solution to problems is impossible without taking into account the spatial, demographic, gender, social, preferential components. The necessity to control space-demographic parameters at the state level has been proved. A mathematical model describing the evolutionary type of population dynamics of the employed population and pensioners has been proposed. It has been shown that it is necessary simultaneous administrative-territorial reform, overcoming the demographic, economic imbalances, development of local government, fiscal decentralization.

1.6. *Zoya Goncharova. Housing and communal services in the context of spatial economic development territorial entities.*

The article is devoted to developing the theoretical and methodological bases and practical recommendations on the use of organizational and economic management of housing and communal services (HCS), improving the interaction of the residential services for the region. Is explained the use of model contracts and the theory of games in the organizational mechanisms of housing in the region, offered decision-making process in the construction of contractual relationships between business sector to provide quality housing services in the region and the structural model of contractual relationships between the subjects of business sector.

1.7. *Oleksandr Pustovyi. Support and management of energy saving: analysis of domestic and foreign experience.*

The article analyzed the situation with realizing of energy saving programs in Ukraine and foreign countries including the EU and the advanced industrialized countries: USA, Japan, and South Korea. The basic factors underlying in basis of energy saving problems in Ukraine were determined. The situation with country's energy dependence, energy security, the level of energy intensity in Ukraine comparing with industry advanced countries was analyzed.

1.8. *Maryna Azhzazha, Vladimir Gonda, Tetyana Nestorenko.* Human capital: the theoretical foundations and mechanisms of development.

Background research is due to large-scale transformations in the society, in the context of which human capital is the main condition for the intellectual, economic, social and spiritual progress of society as a whole and the individual. The paper highlighted the category of cultural, intellectual and social capital, which are based on the division of spheres of intellectual life. The availability of economic incentives and motivation to innovate, which operate at the level of enterprises and individuals as well as society as a whole is considered as a determining factor of innovation development of the production

1.9. *Lyudmyla Sokolova.* Formation of conceptual and terminological system «Theory of Competition: Competitiveness».

Problems in the theory of competition become very important in today's economic sphere of scientific communication. The purpose of the article: disclosure of conceptual and terminological system «Theory of Competition: Competitiveness» as one of the branch system of economics; determination of definitions and identification of relationships of its main structural elements. For the purpose achievement systematic approach to the specified system structure formation was proposed and the characteristic of its structural elements was provided. It is expedient and necessary to unite the creative efforts of the scientific community of the country towards the development of a certain terminological dictionary «Enterprise Competitiveness».

1.10. *Erika Neubauerová, Nadiya Dubrovina, Korneliia Belichkova, Petro Zamiatin.* Problems of financial control in health care in Slovakia.

This research is dedicated to the analys of the situation characterizing the main prospects for the development of the health system in Slovakia and the problem of increasing the efficiency of health care facilities, taking into account the introduction of modern methods of financial control.

PART 2 IMPACT OF THE SPATIAL FACTOR FOR BUSINESS DEVELOPMENT

2.1. *Nadiya Dubrovina, Oleksandr Nestorenko, Vira Dubrovina, Svitlana Belousova.* Prediction of unprofitable enterprises depending on the level of operating expenses

The research is dedicated to prediction of Ukrainian unprofitable enterprises depending on the level of operating expenses. The analysis of changes in operating costs per unit of product conducted in paper allows to use

the econometric models for determination of predictive value of unprofitable enterprises in different sectors of economic activity. This will allow on time to develop a strategy for reducing costs of enterprises operating in specific economic activities and increase their competitiveness.

2.2. *Nataliia Kuzo, Nadija Kubrak, Nataliya Kosar. The study of the tourism and recreation potential of Lviv region*

The tourist and recreational potential of Lviv region is highlighted, the peculiarities of its use and the problems that hinder the development of tourism and recreational services in the studied region. The dynamics of tourist flows in recent years is shown. The directions of the innovation resort and recreational facilities with the formation of innovation type structures are determined. The reasonable steps towards popularization of green tourism as one of the most promising in the modern world are given. The perspectives of territorial marketing activities for the development of tourism and recreational areas of Lviv region are established.

2.3. *Elena Orlenko. Optimization economic model of producing grain cereals Southern Ukraine region in terms of spatial development.*

Agriculture increasingly complex production problems arise, for which algorithm or decision is not the only, or does not assess the quality or coverage decisions. One of these problems is the forecasting performance of agro-ecosystems. Basically solving forecasting productivity of crops can be used linear models that accurately reflect dostotnoyu of forecasting functions. In addition, as one of the mechanisms nonlinear simulation challenges recently been proposed neural networks, which are formed as a set of mathematical neurons interconnected.

2.4. *Ivan Chuchka, George Bilak. Migration processes in the Carpathian Euroregion (based Transcarpathian region).*

In the XXI century labor becomes the scarcest factor of production. The only source of replenishment of the working population in terms of demographic crisis is migration. Competition among developed countries is exacerbated by human resources, and the transition to active migration policy in Ukraine should be held immediately. Improving migration policy should be based on an integrated approach to the realization of all the potential benefits of international cooperation. This issue is important for the western region of Ukraine and especially the Transcarpathian region.

2.5. *Volodymyr Stefankiv. Identify opportunities for cluster operation on energy saving in Ivano-Frankivsk.*

The article is functioning cluster analysis of opportunities for energy saving. Paid much attention to the study of international experience overall energy saving technologies and individual use. Cluster approach to energy

efficiency should be based on national, regional, financial, economic, natural resource and other features specific to a particular region or country. Our analysis of the processes of implementation of the cluster approach in energy Ivano-Frankivsk allowed to define a number of barriers that greatly inhibit the formation and development of competitive cluster of energy efficiency. In particular, for this cluster is a great need for adaptation of world experience using energy-saving technologies, including Poland.

2.6. Zoreslava Lyulchak. Usage of marketing research on the regional energy markets.

The directions of marketing research on regional energy markets are defined: i.e. development of new products and implementation of technological innovations; research of market capacity/configuration; methods and models of evaluation, price definition; research of customer orders fulfillment / customer relationship management; research of advertising and relations with prospects; evaluation of information exchange and interaction with the help of electronic means of communication; research of reputation and trade mark promotion campaigns. The sequence and complex of necessary skills for implementation are presented for the each of defined directions.

2.7. Konstantin Ushchyapovsky, Yuriy Kostin. Strategic priorities of the development of SE "NEC"UKRENERGO" under the terms of reforming the electricity market of Ukraine.

The restructuring of the electricity market of Ukraine is liberalization of market relations and development of an effective competitive environment, then one of the basic principles of functioning of the updated electricity market is to provide non-discriminatory access to main, international and local electric power transmission lines. Two legally independent enterprises will be created on its basis: the system operator and the electric power transmission company. Performing the function of the system operator requires taking into account the interests of stakeholders when preparing and making strategic decisions.

2.8. Christina Kalashnikova. Aspects of alternatives determination and optimization of strategic development of the city territory.

The methodological aspects of strategic development of the city are determined. The advantages of forming strategy on the regional level are distinguished. Under strategic choosing of the city the author understands range of "growth poles". The problem of effective management establishment, rational application of municipal finances and property for the city development is highlighted.

The system of strategic planning of big city development as integral complex of flexible regulative conditions is generalized. The process of formation strategic direction of social-economic development of the city as a

key stage of strategic management process of constant city development is distinguished.

2.9. *Olga Sidorenko. Features of local budgets.*

The paper summarizes the stable tendency of growth of the share of transfers in the incomes of local budgets, analyzed the reasons for failure to plan for their own and fixed income of the consolidated budget of the Kharkiv region. Directions of improvement of legislation – the legal framework regarding the possibility of transferring to local authorities of the proceeds of national taxes and fee

2.10. *Olena Karlova. Managerial decision-making with the aim to ensure proper quality of the service industry in urban areas*

In the article the peculiarities of a strategic approach to the development of urban agglomerations of Ukraine from the standpoint of sustainable development of urbanized areas. Authors make practical problem is the weakness of the existing tools of strategic decision-making and inefficient mechanisms for assessing its impact. The authors examine new models of functioning of the sphere of services to ensure the quality of life in urban areas and show how the adoption of certain management decisions will affect the semantic content of the genetic and regulatory approaches in social programming.

PART 3 THEORETICAL ASPECTS OF EDUCATION IN THE MODERN WORLD

3.1. *Oleg Punchenko. The essence of education as an interdisciplinary frame and its structure.*

In the article is explicated education from the standpoint of an interdisciplinary approach as a special type of intersubjective environment, in which by the knowing subject is broadcast the system knowledge of the world, of the essence of man, is produced the style of thinking, which on own basis generates the sustainable scientific elements in its worldview. The interdisciplinary essence of education is explained from the standpoint application to it the form of scientific knowledge as a frame. The article discloses the essence of the frame and subframes, which enter into its structure. In the education is allotted: anthropological, philosophical, pedagogical, psychological, methodological, epistemological, linguistic and cultural subframes, disclosed the problem field of each.

3.2. *Denys Aleksandrov*. Change of imperatives of institute of education and their demarcation.

The article is devoted to the analysis of new imperatives which are formed in the modern educational field and the determination of social practices which influence on this field. It is marked, that the revision of value of education in a cultural recreation by the help of post-nonclassic methodology allows to find out the demarcation contours of problematic educative practices. It can serve as a theoretical basis for the acceptance of administrative decisions for the harmonization of educational relations during the crisis period.

3.3. *Mariia Kazanzhy*. Developmental characteristics of the participants of educational process in the adaptation of an individual to the modern society.

The article describes the research of the facilitative ability of future teachers in comparison with their adaptive characteristics. The manifestation of the facilitative ability is connected with the social adaptability of an individual in all areas of life, reduction of their disadaptability, emotional comfort and expressed desire to know themselves and others, that doesn't exclude the manifestation of the facilitative ability by a person who is not adapted enough. The specificity of the social-psychological adaptability among persons with a different intensity of the facilitative potential has been established. Specific differences have been stated according to a number of central, key indicators of adaptability: adaptiveness, optimism, steadiness, emotional comfort, acceptance of others, internal control.

3.4. *Victoria Balakireva*. Historical analysis of the foundations of the theory of productive activity.

The article presents a historical analysis of the foundations of the theory of productive education from the time of ancient Greek philosophy to modern investigations. These look at psychological and pedagogical concepts of productive education that is organised on the basis of productive creative activity of pupils.

Productive activity involves the creation of conditions for group work and collaborative interaction between students in the educational process, therefore, the investigation of ways of organizing productive activity is by far one of the most actual problems of pedagogical science.

3.5. *Elena Beňová*. The merits of limited-grade schools in the regions of Slovakia at the beginning of the 21st century.

Demographic development in Slovakia and the introduction of normative financing in the regional school opened a debate on the legitimacy of the existence of primary schools (primary school) in small communities, also called Limited-grade or small classes schools. Similar schools, but mainly urban

originated in our country already in the 14th century, where one teacher taught one class of students in several grades. They persisted to this day, as in the Czech Republic, Austria, Hungary, Scandinavian countries, the USA and Australia.

The effort of this paper is to point out that higher costs per pupil in grade schools compared full organized (although it is evident) can not be the only criterion, calling for its abolition. A comprehensive view of small classes school in the village should be based on a geographical division of territory, to take account of ethnically mixed areas and take into account the economic, social and cultural development of the community in the region.

3.6. *Oksana Vdovichenko*. Comprehensive system of prevention and correction of destructive risk.

In this work shows the development of a comprehensive system of targeted prevention and correction of destructive of risk in view of its transition into a constructive, which serves an important point towards the future, achieving the goal. complete elimination of of risk of human life and activity is impossible, as would be irrational nature in its development. An integrated system provides three target components: an educational unit, Self-help, a special system of psychological correction destructive risk.

3.7. *Vladimir Gonda*. Rankings of universities like as a tool for evaluating the quality of higher education.

In manifestations of global competition in the education is constantly growing importance and popularity rankings of universities which attempts make to measure their effectiveness. While rankings have methodological limitations and none of them is absolutely objective, they globally recognized and are becoming increasingly popular.

The main aim of this article is to elucidate the importance of international rankings evaluating the quality of higher education in the current era of globalization and growing competition for student and subject to processing actual results reputable ranking and rating agencies identify the position of the best universities in the world and Europe, as well as the root causes of Slovak universities compared with the world's top brass. In the end of this article we paid attention to the quality assessment of universities respectively faculties in Slovakia.

3.8. *Vjacheslav Gusiev*. Institutionalization of modernization of the system of postgraduate pedagogical education in Ukraine.

Imperatives of modernization of the System of Postgraduate Pedagogical Education (SPPE) in the context of reforming of the national educational system are defined. Given the progressive world tendencies of development of education, institutional modernization of SPPE measures are developed, that

include improving the legal framework of SPPE, use of modern teaching materials, introduction of project-oriented approaches in the learning process, transition to open educational systems and introduction of new institutional forms of SPPE as a model of "triple helix" and the consortium institutions of Postgraduate Pedagogical Education of Ukraine.

3.9. *Oleksandra Yankovych*. Forming of praxeological skills as a factor of prevention of pupils' deviant behavior.

The social and educational technology of organization of successful activities as a factor of prevention of pupils' deviant behavior has been grounded in the article. The analysis of studies on success has been done. The role of positive prevention strategy in the work with problem teenagers has been shown. The main stages, content, forms and methods of forming of praxeological skills have been cleared up. The article proves that emotional experience of joy from the achieved success prevents the interest to psychoactive substances. Connection between the individuals' needs of success and the state of society's development has been shown.

3.10. *Kristina Tambovska*. The method of formation of future primary school teachers' intellectual culture.

The article describes the technique of formation of future primary school teachers' intellectual culture and appropriate special course "Formation of the professional culture of future primary school teachers". The essence, functions, stages and effectiveness of the formative method have been characterized. The effectiveness of the method of the intellectual culture formation among future primary school teachers in the process of professional training was provided by the determined pedagogical conditions.

3.11. *Yana Suchikova*. Psycho-pedagogical foundations of innovation in the process of learning the basics of safety.

We determined the pedagogical and psychological characteristics of innovation in education on health. Each person has their own way of perception. People perceive information on several channels.

Training of labor protection should be carried out not only but complex methods of analysis of specific situations and taking into account the individual listeners. Innovative training should be carried out with considerable emphasis on the psychological characteristics of the audience, using integrated psychological and pedagogical techniques. Of particular importance are those that develop professionally important qualities of students: the ability of perception, speed and precision

PART 4
PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT
OF EDUCATION: THE SPATIAL ASPECT

4.1. *Slawomir Kania*. Art therapy as a new form of support for young people in treatment for drug addiction.

Article refers to the problem of addiction to psychoactive substances. Author notes the need for the introduction of additional support for young people participating in therapy structural – strategic. As a form of support suggests art therapy , taking into account selected art therapy methods, specific to addiction therapy.

4.2. *Iryna Yankovych*. Training of future teachers to the prevention of pupils' deviant behavior in educational institutions of Poland and Ukraine.

Content, forms, technologies and methods of training of future teachers to the prevention of pupils' deviant behavior in higher educational institutions of Poland and Ukraine have been cleared up in the article. Forming of students' skills to do educational measurements, implement technologies, methods of work with indocile children has been accentuated. The article proves that diagnostic, tutorial, therapeutic functions of educator are studied thoroughly in Polish universities; technologies of educational system of comprehensive school development, of work with indocile children, which are studied in Ukrainian educational institutions, aren't found in the Polish pedagogy.

4.3. *Kinga Mydlarz*. The role of the school psychologist in the indicating prevention of suicidal behaviors adolescents.

Attempted suicide is associated with a desperate cry for help, which paradoxically allows liberation from suffering (the experience of catharsis). Man in an attempt suicide , unable to find solutions to their problems , can not find in your life, causing fear its further existence abundant in further problems and failures . Internal tensions will accompany suicidal intentions messages which school psychologist must respond, in accordance with modern principles of suicidal prevention.

4.4. *Tetiana Karakatsanis*. Teachers' creativity from a dimension perspective.

There has been a growing scientific interest towards the concept of 'creativity' in the area of education in the last two decades. Council of the European Union identified it as one of four main objectives in the strategic framework for European cooperation in education and training up to 2020 ('ET 2020'). Nevertheless many authors recognize that not appropriate attention is still paid to creativity in education. Besides, numerous publications show that there are diverse views on this issue. Therefore, teachers' creativity is considered

to be ambiguous to define. So, the purpose of this article is to contribute to the scientific research concerning teachers' creativity through exploring it in different dimensions: process, product, personality and climate.

4.5. *Oksana Koval*. Features of adaptation of students with special needs to study in Ukrainian universities.

The article analyses the factors that influence the effectiveness of adaptation of disabled students to the learning environment at the university. The article is concerned with the problem of formation of system support for the students with the special needs at Higher establishments. The essence of the process of adaptation, main difficulties of the process of adaptation and functions of Ukrainian universities are presented. And the ways to accelerate of activation systems support education in students at Higher establishments. And ways to accelerate learning support system in higher education of students with special needs are defined: technical, pedagogical, psychological, medical rehabilitation, sports, social support, vocational adaptation and rehabilitation.

4.6. *Alla Kulichenko*. Interest formation in the first-year students of higher medical educational establishments in the course of foreign language study.

The article deals with a brief review of the scientific and pedagogical literature (experience of the US pragmatic pedagogy of the late XIXth century – the early XXth century) on the question of interest. The author summarizes that interest is an activity connected with particular attention to the object or subject and contributes to the emergence of thoughts for implementation of a particular purpose.

The author defines and proposes some reasonable ways of interest formation in the first-year students of higher medical educational establishments during foreign language study. There are such ways as development of a specific context during foreign language lessons; introduction of new teaching methods; usage of audio-visual aids in the classroom; reading of professionally oriented texts and usage of specific medical vocabulary; students' involvement into any out-of-class activity; for lecturers – reconsideration of own principles, life philosophy as well as formation of proper professional and personal qualities.

4.7. *Lysyuk Tetyana, Oksana Tereshchuk*. Modern methods and approaches in the teaching of the subject «The organization of excursion activities».

The article examines modern methods and approaches in the teaching of the subject of «The organization of excursion activities». The article has studied the major factors of the expediency and the necessity of the improvement of the complex forms of the organization of the study of the subject; it also substantiates the methods provision of the course «The organization of

excursion activities». The article investigates the national programs of the development of the excursion activity, the ways of the improvement of specialists in the field of higher education their practical application which is the major condition of the demand for highly qualified professionals in the sphere of excursion activity.

The work analyses the necessity of the perfect study of the new approaches in the preparation of students of tourist specialities faring into consideration, that one of the priorities in this process is given to the intellect and the professional knowledge of the future professional four guides.

4.8. *Svitlana Shevchenko, Viktoriia Onyshchenko.* Use of technology on analytical thinking development among students in distance learning mathematics.

The article is devoted to methodology problems of teaching mathematics to students of distance form of technical schools. It is grounded the actuality and feasibility of implementing distance learning in the educational process of high school and peculiarities of such training in the technical university. The model study of higher mathematics technology is presented, which ensures the development of analytical thinking of students at the same time achieving the necessary educational standards and promoting interest in the study of mathematics. The ways of its implementation in the educational process for students of technical university for distance learning are revealed.

4.9. *Urszula Strzelczyk-Raduli.* Psychological-Teaching in Primary School No. 1 named after Silesian Insurgents in Kędzierzyn – Koźle in the perception of parents - research report.

Objective of the study presented in this article: Psychological – teaching at Primary School No. 1 for them. Silesian Insurgents in Kędzierzyn – Koźle in the perception of parents. The study defined learning goals and objectives practical to be an indication for further work with children and their parents. Conclusions from the study indicate a high competence of teachers in the treatment and care of children with educational difficulties and thus the satisfaction of parents with therapeutic activities undertaken in the audited facility.

4.10. *Sławomir Kania.* Compounds of social competence with the system value of high school students: pedagogical implications for prevention.

The study revealed the existence of a certain dependence in the study group. Advanced research hypotheses were confirmed. Studies have confirmed the relationship between high levels of competence and gender. Also an average level for the overall social competence was demonstrated.

PART 5

CONDITION AND TRENDS OF CLINICAL MEDICINE

5.1. *Oleg Avrunin, Nataliia Shuhliapina, Zhanna Ivanchenko.* Extended of diagnostic capabilities for the Rhinomanometry method.

Extended of diagnostic capabilities for the Rhinomanometry method are described in this paper. The theoretical base and possibilities of computer rhinomanometry for functional diagnostic of nasal breathing are proposed. The developed method of dynamic posterior rhinomanometry allows to determine the value of the aerodynamic resistance of physiological nasal breathing in rest and in forced mode, which is especially important to determine the maximum air conduction of the nasal cavity. The estimation of phase difference about 9° between the signals of the air flow and pressure in the nasal cavity is calculated. A method for evaluating the functional state of the nasal valve, which allows by waveform analysis of air flow are proposed. The definition of statistical significance of the above parameters in the diagnosis of respiratory diseases require further research and medical studies.

5.2. *Oleg Babak, Natalia Zhelezniakova, Volodymyr Molodan, Anastasiia Andrieieva, Kostiantyn Prosolenko, Iryna Zelena, Natalia Yarmysh.* Indicators of the state of the endothelium in patients with hypertension and obesity based on PPAR gene polymorphisms and PPARG.

The aim of the study was assessment of the optimization of the endothelium in hypertensive patients with obesity by identifying the gene polymorphisms piroksosomalnyh receptors (PPAR and PPARG) in combination with inflammation factors. There were examined 352 patients with hypertension and obesity. Patients matched for age and sex. ELISA was determined the level of CRP, TNF- α , endothelin-1, nitric oxide (eNOs, NO $_x$), IL-4, immunoreactive insulin in the serum. The gene polymorphisms of PPARA and PPARG studying by the polymerase chain reaction. The intima-media complex of common carotid artery measuring by echocardiography on the diagnostic complex «Ultrasound scanner» (USA).

The obtained results indicate that patients – carriers 162Val allele gene PPAR observed more reduction endothelium-dependent vasodilation and simultaneous increase of endothelin-1 and metabolite concentration NO $_x$, which is evidence of more severe violations of the functional state of the endothelium. If detected genotype Pro12Pro determined by the thickness of intima-media of common carotid artery, it would indicate an earlier development of atherosclerotic process. There is a significant difference between the metabolite concentrations of NO $_x$ and systemic inflammation in patients with genotypes Leu/Leu gene PPAR.

5.3. Grigorii Zholtkevych, Konstantin Nosov, Larisa Rak, Olena Visotska, Yuri Bespalov, Nadiya Dubrovina, Hanna Dobrorodnia. Mathematical simulation of impact of overweight on the structure of parameters of cardiovascular system in the state of with arterial hypertension.

In the paper the results of mathematical simulation of impact of overweight on the structure of parameters' relationships in cardiovascular system for subjects with first and second degrees of arterial hypertension. With the use of a new class of mathematical models (discrete models of dynamic systems) the formal description of the structure was obtained. The mechanisms of impact of different degrees of obesity on the structure of cardiovascular parameters were revealed.

5.4. Grigorii Zholtkevych, Larisa Rak, Olena Visotska, Konstantin Nosov, Yuri Bespalov. Simulation of dynamics of vegetative nervous system under disturbance of the cardiovascular system of adolescents.

In the paper the results of mathematical simulation of dynamics of vegetative nervous system under disturbance of the cardiovascular system of adolescents are presented.

The formal description of dynamics was obtained with use a new class of mathematical models (discrete models of dynamic systems). Investigations have revealed a systemic nature of patterns of impact mentioned disturbance on dynamics of the vegetative nervous system.

5.5. Akmaral Zhumalina, Balash Tusupkaliev, Marfuga Turemuratova, Zhuldyzay Esirkepova, Ayazhan Bazarova. Condition of red blood of the first year of life children with obstructive bronchitis, living in the regions with different ecological load.

According to the results of our research the first year of life children, living in the regions with different ecological load have clinical peculiarities of the course of obstructive bronchitis.

Conducted comparative analysis revealed, that frequency and severity of anemia also depend upon the region living. So, the first year of life children with obstructive bronchitis living near chrome – processing enterprises, have anemia 1,5 times more frequent and severe degree of in comparison with children, living in the regions lacking industrial enterprises.

Severe degree of anemia of the first year of life children with obstructive bronchitis is revealed more frequent at the age of 10-12 months. Change of ferrokinetic indicators with the reduction of serum iron (2,4 times), serum ferritin (2,1 times) and increasing of blood serum VICS (2,2 times), that testifies.

5.6. Grigoriy Tkachenko, Olga Astapieva, Leonid Vasiliev, Ganna Grushka, Natalia Luhovitskaya, Yuriy Tkachenko, Olga Kondratieva, Olga Paskevich, Viktoria Riyako. Value of ablative activity of radioiodine in patients with thyroid microcarcinoma in relation to the types of the surgery.

The purpose of the study is to study the value of ablative activity of radioiodine in patients with thyroid microcarcinoma in relation to the types of the surgery. The analysis of ablative radioiodine activity was performed in patients with thyroid carcinoma in relation to tumor stage.

High efficiency of the treatment has been achieved only after radical surgery as for thyroid microcarcinoma and for cancer larger size too.

5.7. Grigoriy Tkachenko, Olga Astapieva, Leonid Vasiliev, Ganna Grushka, Natalia Luhovitskaya, Yuriy Tkachenko, Olga Kondratieva, Olga Paskevich, Viktoria Riyako. Comprasion of the clinical characteristics of thyroid microcarcinoma and thyroid cancer larger size.

The purpose of the study is to study the comprasion of the clinical characteristics of thyroid microcarcinoma and thyroid cancer larger size. The analysis was performed in patients with DTC who were treated at our hospital. The clinical characteristics of thyroid cancer were examined depending on the stage of the disease, surgical treatment and the effectiveness of radioiodine therapy. Thyroid microcarcinima should be treated as other form of thyroid cancer with using radical surgical treatment and ablative radioiodine activities.